

4. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти України. 64 с. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/889/88943/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf>

5. Підлітки та їхнє життя під час війни: настрої, цінності, майбутнє. Всеукраїнське соціологічне дослідження. 90 с. URL: <https://dobrodiy.club/wp-content/uploads/2023/03/doslidzhennya-pidlitky-ta-yihnye-zhyttya-pid-chas-vijny-nastroyi-czinnosti-majbutnye.pdf>

Гілецький Йосип Романович, Закутинська Ірина Іванівна

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Питання формування структури і змісту загальної середньої освіти не має вирішуватися інтуїтивно, на основі власних уявлень держчиновників від освіти чи їх консультантів, а мати ґрунтовну теоретичну основу. Будь які принципові зміни повинні бути належно аргументовані, обговорені широким колом науковців – професіоналів з питань саме методології розробки змісту освіти, а також освітян практиків.

Щодо обґрунтування структури і змісту географічної освіти, то свого часу з цього питання були запропоновані принципи на яких мав би здійснюватися цей процес. Це дозволило долучитися до вирішення цього питання, беручи участь у підготовці державних стандартів, навчальних програм, підручників, дидактичних та методичних матеріалів. Ці зусилля і взаєморозуміння у широких колах колег, дотичних до вирішення питань розробки і структурування змісту географічної освіти, дозволило вийти на оптимальну структуру вивчення та змістове наповнення навчальних курсів для учнів різних класів. Це відбулося станом на початок ХХІ століття і впродовж чотирьох навчальних років (2001–2005 рр.) учні школах у 5 класі вивчали «Географію рідного краю», у 6-му та 7-му вже усталені курси «Загальна географія» (6-й клас) та «Географія материків і океанів» (7-й клас), у 8-му клас завершували фізичну географію на прикладі своєї держави України, а і 9-му класі стартували із соціально-економічною географією своєї Батьківщини, у 10-му, опираючись на знання із попередніх географічних курсів та новітньої історії, опановували знання із соціально-економічної географії світу.

Беззаперечними перевагами вибудованої тоді структури було те, що здобуття географічної освіти в школі починалось з вивчення географії рідного краю, змістове наповнення курсів мало вдало вибудовану логіку розкриття тем, спиралося на дидактичні принципи формування

змісту освіти. Курс 5-го класу, закладав добрий старт для вивчення у наступних класах не тільки географії, але й інших природничих предметів, знайомлячи дітей з навколишнім світом, ніс значний заряд патріотизму та національного самоусвідомлення. Географія України, яка вивчалася упродовж двох років, зайняла центральне місце у системі загальної географічної освіти як за об'єктом більш детального розгляду, так із теоретичним проникненням у сутність протікання фізико-географічних процесів у географічній оболонці, процесів просторової організації населення та економіки.

Проте з 2005 року знову починаються нападки на географію з боку природничників, а ще пізніше із політичних мотивів та непрофесійного ставлення до процесу формування змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах. Так, освітянському загалу абсолютно не відомі наукові публікації з теоретичним обґрунтуванням мотивів проведених корінних перетворень у змісті загальної географічної освіти. Очевидно, вони проведені інтуїтивно на догоду тиску чиновників, які вимагали завершити географію у 9 класі. А в результаті загальноосвітній школі географія України перестала бути окремим дворічним курсом, а замінена гібридними «Україна і світ» у 8 класі та «Україна і світове господарство» у 9 класі. Курсами, які повністю ігнорують вікові психологічні особливості учнів, необхідність опори на міжпредметні зв'язки, позбавлені логічної послідовності у розкритті тем. Так, для прикладу, як можна пояснити у 8 класі відмінності у демографічних процесах різних країн, якщо не вивчено особливості сучасної політичної карти світу, а на початку 9 класу типізацію країн, якщо історія 9 класу закінчується тільки початком ХХ століття. Цей увесь змістовий хаос спричинив втрату зацікавленості учнів у вивченні предмети, а можливо й ставлення до нього чиновників, у яких виникла ідея ліквідувати географію як базовий предмет.

Остапенко Станіслав Олегович

Інститут географії НАН України

ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ НА СТАН МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Внаслідок бойових дій значно постраждала мережа закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Знищення та пошкодження шкіл та їхньої інфраструктури призводять до обмеження доступу учнів до якісної освіти. Це може мати довготривалий вплив на розвиток освіти та й суспільства в цілому, навіть без врахування фінансових ресурсів для відновлення шкіл. Бо через зниження освітнього рівня, переривання педагогічного процесу у зв'язку з вимушеним переїздом, психологічні та емоційні наслідки втрачаються освітні можливості для учнів,